

Zapożyczenia angielskie w polszczyźnie czasów pandemii COVID-19

Anna Piotrowicz-Krenc

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ORCID: 0000-0002-1969-3877

Małgorzata Witaszek-Samborska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ORCID: 0000-0002-8501-561X

English Loanwords in Polish during the COVID-19 Pandemic

ABSTRACT: The authors of the article look at the loanwords introduced into the Polish vocabulary during the COVID-19 pandemic. The division of these loans according to the mechanism of taking a lexeme or word combination over into the Polish language is based on the work of Alicja Witalisz. The material comes from online texts published between 2020 and 2023. Verification of the collected neologisms and collocations (over 1 570 lexical units) in English dictionaries and in The Coronavirus Corpus and Monco PL corpora (in both cases, taking into account the dates of the first record) allowed us to assume with high

probability that 441 loanwords (proper loanwords, structural-semantic calques, semantic calques) appeared in Polish texts during the pandemic, reflecting the thematic nominative network of that period. It turned out that the fields powered by anglicisms are mainly: DISEASES AND THEIR TREATMENT, FUNCTIONING OF THE STATE and LAW AND LAW-BREAKING. English borrowings also occur in many other fields (e.g. LAW and LAW-BREAKING, HUMAN LIFE'S IMMEDIATE ENVIRONMENT, RULES OF SOCIAL COEXISTENCE, BUSINESS, FREE TIME or HUMAN MENTAL STATES).

KEYWORDS: neologism, proper loanword, structural-semantic calque, semantic calque, vocabulary during the COVID-19 pandemic.

CONFLICT OF INTERESTS STATEMENT: The authors declare that there were no conflicts of interest in this study.

AUTHOR'S CONTRIBUTION: Each author is half responsible for: preparing the research concept of the article, the way it is presented, developing the method, collecting and analyzing data, formulating conclusions, and editing the final version of the manuscript.

1. Wstęp

Truizmem jest, że przeobrażenia zachodzące w otaczającym nas świecie są przyczyną zmienności żywych języków. Najszybciej i najwyraźniej widać to wówczas, gdy czynniki ekstralingwistyczne mają charakter nagły i głęboko ingerują w życie społeczeństw. Tak stało się w roku 2020, gdy świat obiegła wiadomość o nowym groźnym wirusie SARS-CoV-2, a już 11 marca tegoż roku Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) oficjalnie ogłosiła pandemię. Do momentu odwołania w Polsce stanu zagrożenia epidemicznego (rozporządzeniem ministra zdrowia od 1 lipca 2023 roku) pandemia ta była przyczyną prawie 7 000 000 zgonów na świecie [Euractiv.pl] i około 120 000 w kraju [Mp.pl].

Okres od marca 2020 do czerwca 2023 roku, a zwłaszcza lata 2020–2021, wywołał rozmaite zmiany na płaszczyznach komunikacyjnej i leksykalnej wielu języków¹. Wśród spowodowanych koronawirusem zjawisk lingwistycznych zarysowują się trzy tendencje: 1) uzupełnianie zasobu słownikowego o nowe jednostki językowe (szeroko rozumiane neologizmy); 2) zapożyczanie wewnętrzne, czyli rozpowszechnianie się pewnych jednostek ze specjalistycznych, związanych z medycyną i, szerzej, z naukami biologicznymi odmian polszczyzny w języku ogólnym (czemu często towarzyszy ich częściowa determinologizacja); 3) nagły wzrost frekwencji tekstowej leksemów od dawna już obecnych w polszczyźnie ogólnej, ale rzadko używanych w sytuacji nieepidemicznej.

W mediach często spotkać można było wypowiedzi badaczy i dziennikarzy na temat wpływu koronawirusa na polszczyznę², a wielu językoznawców poświęciło już tej problematyce teksty naukowe³. W niniejszym artykule skupimy się wyłącznie na jednej grupie neologizmów w polszczyźnie tego okresu – na zapożyczeniach z języka angielskiego. Materiał pochodzi z bazy danych zgromadzonych do książki zatytułowanej przez nas *Koronapolszczyzna. Słownictwo czasów pandemii koronawirusa SARS-CoV-2* [Piotrowicz-Krenc, Witaszek-Samborska 2025]. Pozyskałyśmy go z różnych stron internetowych

1 Por. przykładowo: Bryła, Bryła-Cruz 2021; Koncewicz-Dziduch 2022; Kuligowska 2020; Morska 2022; Pyvovar 2023; Satoła-Staškowiak 2021.

2 Por. przykładowo: Bralczyk 2020; Chaciński 2020; Dobrołowicz 2022; Gawina 2020; Gluza 2021; Kacprzykowski, Piotrowski 2021; Kłosińska 2020; Kołodziejek 2020; Łaziński 2020a, 2020b; Majewska, Rusinek 2020; Malinowski 2020; Pędzich 2022; Rusinek 2021.

3 Powstały monografie [por. przykładowo: Bryła, Bryła-Cruz 2021; Głazewska, Karwatowska 2021; Morska 2022; Rybka i in. 2021] i liczne artykuły zarówno o charakterze ogólniejszym [por. m.in.: Berdychowska 2021; Cierpich-Kozieł 2020; Fałana-Jafra 2020; Gębka-Wolak 2020; Hodalska 2020; Koncewicz-Dziduch 2022; Kondziola-Pich 2021; Kosmalska 2020; Kuligowska 2020], jak i poświęcone poszczególnym jednostkom leksykalnym [por. takie, jak: Chojnacka-Kuraś, Falkowska 2021; Długosz 2023; Matyjaszczyk-Łoboda 2021; Piotrowicz, Witaszek-Samborska 2023, Piotrowicz-Krenc, Witaszek-Samborska 2023; Włoskiewicz 2020].

poddanych systematycznej ekscerpacji od marca 2020 do końca roku 2023⁴. Zgromadziłyśmy w ten sposób około 10 000 ekscerptów dokumentujących leksykę związaną z wpływem koronawirusa SARS-CoV-2 na rzeczywistość czasu pandemii, w tym nieco ponad 1 570 nowych wyrazów i kolokacji. Do ustalenia, czy wyekscerpowane jednostki leksykalne są rzeczywiście nowe w polszczyźnie (czy pojawiły się wraz z pandemią) wykorzystaliśmy wyszukiwarkę FBL Riserch, inaczej Odkrywka⁵. Z kolei dzięki narzędziu wyszukiwarki korpusowej MoncoPL (dalej: M), umożliwiającemu ekstrakcję kolokacji⁶, mogliśmy wybrać najczęstsze połączenia wyrazowe z interesującymi nas leksemami. Jako dolną granicę frekwencji danego wyrażenia wielowyrazowego, pozwalającą uznać je za kolokację, przyjęłyśmy $F = 10$. Zgromadzony materiał leksykalny ujawnił jednak występowanie w tekstach internetowych takich połączeń, których brak w korpusie M lub które mają tam frekwencję $F < 10$. Ich częstość weryfikowałyśmy za pomocą wyszukiwarki Google, przyjmując identyczny jak dla M wskaźnik kolokacyjności.

2. Pojęcie anglicyzmu

Za anglicyzmy na interesującej nas tu płaszczyźnie leksykalnej uważamy wyrazy i połączenia wyrazowe przejęte do polszczyzny bezpośrednio z języka angielskiego, a za Alicją Witalisz następujące ich typy: a) leksemy proste i złożone, wyrażenia frazeologiczne oraz akronimy zapożyczone z języka angielskiego wraz z formą i znaczeniem (czyli zapożyczenia właściwe); b) pojedyncze znaczenia leksemów i związków frazeologicznych przejęte z języka angielskiego (tzn. zapożyczenia/kalki semantyczne); c) przetłumaczone mniej lub bardziej dosłownie angielskie leksemy wielomorfemowe, wyrażenia idiomatyczne, przysłówia i akronimy (a więc kalki strukturalno-semantyczne); d) przetłumaczone w połowie angielskie wyrażenia wielomorfemowe (tzw. półkalki); e) afiksy

4 Tekstów nie selekcjonowałyśmy ani pod względem gatunkowym, ani stylistyczno-pragmatycznym. Brałyśmy zatem pod uwagę m.in. artykuły, wywiady, wiadomości, notatki itp. z oficjalnych serwisów medialnych (informacyjnych [onet.pl, wp.pl, deon.pl itp.]), prasowych [wyborcza.pl, gazetaprawna.pl, zyciestolicy.com.pl itp.], radiowych [radiopoznan.fm, rmf24.pl, radiomaryja.pl itp.], telewizyjnych [polsatnews.pl, tvp.pl, tvn24.pl itp.], także ze stron medycznych [typu: termedia.pl, umed.wroc.pl, medicover.pl, medonet.pl], komunikaty publikowane na portalu rządowym [gov.pl], wpisy w serwisach społecznościowych [np. Facebook, Tweeter, Instagram, wykop.pl] oraz wypowiedzi na forach [np. forum.lca.pl, polskieforumrodzicow.pl, forumездrowia.pl] i blogach [blog.24holiday.pl, naszeblogi.pl, blogspot.com itp.].

5 O wyszukiwarce tej zob.: Dzienisiewicz, Graliński, Świetlik 2018; Graliński 2019; Graliński, Dzienisiewicz, Wierzchoń 2017; Graliński, Wierzchoń 2018.

6 O wyszukiwarce tej zob. Pęzik 2020.

i pseudoafiksy pochodzenia angielskiego; f) struktury gramatyczne typowe dla języka angielskiego, które stały się produktywne w języku polskim; g) zapożyczenia pragmatyczne, tj. zwroty (kalki lub anglicyzmy właściwe) mające określoną funkcję pragmatyczną, używane w konkretnej sytuacji na wzór swojego angielskiego pierwowzoru; h) zapożyczenia fonetyczne, np. złożenie dźwięków [tʃ] i [i], kiedy osoba polskojęzyczna wymawia zapożyczone do polszczyzny słowo *chip* (< ang. *chip* [tʃɪp]); i) zapożyczenia ortograficzne, np. słowo *już* zapisane jak *jush*; ang. *sh* to <ʃ> [Witalisz 2016: 23–24]⁷. W dalszej części artykułu omówimy wyłącznie pierwsze cztery typy anglicyzmów, gdyż tylko dla nich znaleźliśmy poświadczenia w ekscerpowanych tekstach.

Istnienie form angielskich weryfikowaliśmy w słownikach anglojęzycznych [*Macmillan English Dictionary*, *Merriam-Webster: America's Most Trusted Dictionary*, *Oxford Dictionary of English*, *Urban Dictionary*], a przede wszystkim w korpusie *The Coronavirus Corpus* (dalej: C). Dane z tego korpusu – liczbę odnotowanych użyć wyrazów i połączeń wyrazowych oraz datę ich pierwszej rejestracji – porównywałyśmy z danymi pozyskanymi z M. W przypadku tożsamy lub bardzo zbliżonych dat owej rejestracji w obu korpusach przyjęłyśmy, że możliwy jest wpływ języka angielskiego. Jednakże pozytywny wynik wszystkich weryfikacji traktujemy **tylko jako sygnał istnienia formy ekwiwalentnej w angielszczyźnie**, nie zaś jako stuprocentową pewność importacji czy substytucji. Nasze rozważania dotyczą zatem maksymalnie możliwych, potencjalnych wpływów języka angielskiego na polszczyznę w czasie pandemii SARS-CoV-2. Dodać wypada, że znaczna część angielskich zapożyczeń koronawirusowych ma z pewnością charakter internacjonalizmów, czego tu nie ustalamy.

3. Typy anglicyzmów w koronapolszczyźnie

Jeśli chodzi o wymienione cztery typy anglicyzmów, to wskazanie wśród nich zapożyczeń właściwych nie jest tak kłopotliwe, jak wykrycie kalk i półkalk strukturalno-semantycznych. W odniesieniu do wielu formacji słowotwórczych i kolokacji bardzo trudno bowiem rozstrzygnąć – zwłaszcza przy obecnym błyskawicznym tempie przepływu informacji – czy mamy do czynienia z odwzorowaniem struktury obcej, czy też konstrukcja powstała równolegle na gruncie rodzimym i obcym. Niekiedy trudności sprawia również odróżnienie wśród połączeń wyrazowych kalk strukturalno-semantycznych od półkalk. Przypomnijmy, że Witalisz za kalki (a nie półkalki) uważa wyrażenia *papieros elektroniczny* (< ang. *electronic cigarette*), *poczta elektroniczna* (< ang. *electronic*

7 Podobnie jak Witalisz termin *hybryda* uważamy za hiperonim w stosunku do określenia *półkalka* i nie stosujemy go przy analizie materiału [Witalisz 2016: 117–121].

mail), *podpis elektroniczny* (< ang. *electronic signature*) [Witalisz 2016: 95], gdyż przymiotnik *elektroniczny* traktuje w nich jako substytuowany rodzimy derywat od dawno przyswojonego zapożyczenia *elektronika*, a nie jako zapożyczenie właściwe z ang. *electronic* tworzące kalki w połączeniu z substytuowanymi rzeczownikami ang. *cigarette* > pol. *papieros*, ang. *mail* > pol. *poczta*, ang. *signature* > pol. *podpis*. Zgodnie z tym założeniem uważamy, że kolokacje typu *czas pandemiczny* (< ang. *pandemic time*), *doświadczenie pandemiczne* (< ang. *pandemic experience*) czy *zagrożenie pandemiczne* (< ang. *pandemic threat*) to kalki, a nie półkalki strukturalno-semantyczne. Przedstawiając wyniki analizy zgromadzonego materiału, uwzględniamy dalsze zróżnicowanie wymienionych typów anglicyzmów zaproponowane przez wspomnianą badaczkę. Materiał ów to 441 wyrazów i połączeń wyrazowych przejętych (bądź prawdopodobnie przejętych) z języka angielskiego (choć nie można wykluczyć równoległej rodzimej ich proveniencji), a więc 28% bazy „covidowych” neologizmów. Liczebność poszczególnych typów anglicyzmów przedstawia się następująco: kalki strukturalno-semantyczne – 193, półkalki – 163, zapożyczenia właściwe – 84, kalki semantyczne – 1.

Wśród kalk strukturalno-semantycznych i półkalk pod względem stopnia zgodności semantycznej formy polskiej w stosunku do wzorca angielskiego zdecydowanie przeważają konstrukcje dokładne: 166 kalk, np. *wirusosceptyk* < ang. *virus-skeptic*, *mgła covidowa* < ang. *covid fog*, *powiat żółty* < ang. *yellow county*, oraz 143 półkalki, np. *covidodpady* < ang. *covid waste*⁸, *czasy korony* < ang. *corona times*, *częściowy lockdown* < ang. *partial lockdown*. Odwzorowania niedokładne to zaledwie 20 półkalk, np. *koronadodatni* < ang. *corona positive*, *koronaograniczenia* < ang. *corona restrictions*, *mały lockdown* < ang. *mini lockdown*, *ognisko koronawirusa* < ang. *coronavirus outbreak*, i 27 kalk, np. *antymaseczkowy* < ang. *anti-mask*, *bezcovidowy* < ang. *covid free*, *bańka turystyczna* < ang. *travel bubble*, *program pandemiczny* < ang. *pandemic plan*.

Strukturalnie wśród nich istotne są dwa aspekty – 1) jednowyrazowość (tu: kalki i półkalki słowotwórcze, czyli wyrazy proste i złożone) vs. wielowyrazowość (tu: kalki i półkalki frazeologiczne, w tym zestawienia) oraz 2) zgodność/niezgodność szyku komponentów formacji złożonych i połączeń wyrazowych w języku polskim a angielskim (tu: kalki i półkalki zgodne i odwrócone). Ze względu na jedno-/wielowyrazowość postaci największe różnice występują wśród kalk strukturalno-semantycznych: są 173 kalki frazeologiczne,

8 W języku angielskim, podobnie jak w polszczyźnie, pisownia wielu koronawirusowych neologizmów nie jest ustabilizowana, często występują wariantywnie formy z łącznikiem lub dwuwyrazowe, np. *corona-restrictions* i *corona restrictions*.

np. *paszport zdrowotny* < ang. *health passport*, *transmisja koronawirusa* < ang. *coronavirus transmission*, *zagrożenie pandemiczne* < ang. *pandemic threat*, a słowotwórczych jest tylko 20, np. *niecovidowy* < ang. *noncovid*, *przeciwnikoronawirusowy* < ang. *anti-coronavirus*, *wirusosceptyk* < ang. *virus skeptic*. Inne są proporcje w obrębie półkalk: słowotwórczych jest aż 116, np. *covidoodporność* < ang. *covid immunity*, *covidoszczepionka* < ang. *COVID-19 vaccine*, *koronadane* < ang. *corona data*, *covidopandemia* < ang. *covid pandemic*, frazeologicznych jest zaś 47, np. *centrum testowe drive-thru* < ang. *drive-thru test center*, *okres postpandemiczny* < ang. *post-pandemic period*, *pokolenie lockdownu* < ang. *lockdown generation*. Pod względem szyku członów składowych w obu typach pożyczek występują i konstrukcje zgodne, i odwrócone. W tej grupie nie podajemy danych liczbowych, gdyż szyk członów połączeń wyrazowych jest w polszczyźnie znacznie częściej niż w języku angielskim swobodny, np. angielskiemu *covid pass* odpowiada i *przepustka covidowa*, i *covidowa przepustka*⁹. Jako przykłady kalk zgodnych można tu wskazać jednostki: *maseczkomania* < ang. *mask mania*, *szczepionkosceptyk* < ang. *vaccine-skeptic*, *koronawirusowy negacjonista* < ang. *coronavirus denier*, *Zostań w domu* < ang. *Stay at Home*, a spośród półkalk takie, jak: *covidohisteria* < ang. *covid hysteria*, *koronawykres* < ang. *corona graph*, *długi covid* < ang. *long covid*, *godziny dla seniorów* < ang. *hours for seniors*. Kalki z odwróconym szykiem komponentów to wyrazy i wyrażenia typu: *bezcovidowy* < ang. *covid free*, *bezmaseczkowy* < ang. *maskless*, *paszport szczepień* < ang. *vaccination passport*, *trądzik odmaseczkowy* < ang. *mask acne*, półkalki natomiast – przykładowo: *przepustka COVID-19* < ang. *COVID-19 pass*, *restrykcje antykoronawirusowe* < ang. *anti-coronavirus restrictions*, *zespół postcovidowy* < ang. *post-COVID syndrome*.

W obrębie zapożyczeń właściwych najliczniejsze są importacje wyrazowe – 58, np. *covidiot* < ang. *covidiot*, *koronanews* < ang. *corona news*, *koronatest* < ang. *corona test*, *lockdown* < ang. *ts.*, pożyczek frazeologicznych jest 20, np. *coronavirus challenge* < ang. *ts.*, *green pass* < ang. *ts.*, *hard lockdown* < ang. *ts.*, *long covid* < ang. *ts.*, a przeniesionych do polszczyzny akronimów – 6, np. *COVID-19* < ang. *ts.* od *coronavirus disease 2019*, *PIMS* < ang. *ts.* od *paediatric inflammatory multisystem syndrome*, *SARS-CoV-2* < ang. *ts.* od *severe acute respiratory syndrome coronavirus 2*. Pod względem stopnia adaptacji morfologicznej¹⁰ przeważają zapożyczenia przyswojone – 62, np. *koronasomnia* < ang. *coronasomnia*,

9 Inne tłumaczenia *covid pass* w polszczyźnie to *paszport covid*, *paszport covidowy*.

10 Norma ortograficzna covidowych neologizmów nie jest ustabilizowana, dlatego w naszych rozważaniach nie odnosimy się do adaptacji ortograficznej, fonetycznej zaś – z racji źródła ekscerpacji – nie mogliśmy zaobserwować.

plandemia < ang. *plandemic*¹¹, *scamdemia/skandemia* < ang. *scamdemic*, a nie-przyswojone są 22, np. *covidtime* < ang. *covid time*, *covid free zone* < ang. ts., *lockdown party* < ang. ts.

Jedyna kalka semantyczna, jaką udało nam się odnaleźć, to kolokwializm *kaganiec* w zn. ‘maseczka’ (od ang. *muzzle*) – por. przykład:

COVID-19 zabrał nam nie tylko zdrowie i pieniądze. Zabrał nam też – zmuszając do noszenia maseczek – twarz [t]¹². Nie ma „maseczek” – są przymusowe rytualne **kagańce** na niewolników. Założyłeś **kaganiec**? To znaczy, że deklarujesz, że nie jesteś wolnym zdrowym człowiekiem, który ma naturalne prawo swobodnie oddychać gdzie i kiedy chcesz, a jesteś natomiast bezprawnym, potencjalnie „zakaźnym” b...em, pozbawionym prawa na wolne oddychanie w medycznej dyktaturze, bez pozwolenia twojego nowego „właściciela” [<https://wiadomosci.dziennik.pl>]¹³.

Jest on pogardliwym określeniem nadanym maseczce przez przeciwników obostrzeń pandemicznych zarejestrowanym w WSJP PAN i OJ UW/OJ UWN, a w języku angielskim w *Urban Dictionary*: *muzzles* ‘any type of masks worn during the Covid 19 pandemic’: „Don't you know that masks are the new muzzles?”¹⁴. Trudno jednoznacznie orzec, czy neosemantyzacja nastąpiła niezależnie w obu językach, czy mamy do czynienia z anglosemantyzmem.

W tym miejscu warto przypomnieć, że przy obecnym tempie przepływu informacji granica między zapożyczeniem a konstrukcją rodzimą jest bardzo płynna. Potwierdzenie tej obserwacji przynosi analiza porównawcza danych o chronologii poszczególnych jednostek językowych w obu korpusach: polskim M i angielskim C. W przypadku kilkudziesięciu wyrazów i kolokacji data rejestracji w M była bowiem wcześniejsza niż w C, co pozwala przypuszczać, że owe leksemy i połączenia wyrazowe nie są wynikiem importacji czy substytucji. Wymieńmy kilkanaście spośród ponad 50 takich przykładów, opatrując je danymi o frekwencji i dacie:

11 Marta Chojnacka-Kuraś i Marta Falkowska w artykule *Neologizm plandemia jako amalgamat formalny i pojęciowy na tle innych wyrażen związanych z negowaniem pandemii koronawirusa* zwracają uwagę na to, że: „Słowo *plandemic* jako efekt połączenia wyrazów *plan* i *pandemic* nie jest w angielszczyźnie strukturą nową” [Chojnacka-Kuraś, Falkowska 2021: 62].

12 Przez [t] oznaczamy tytuł lub śródtytuł w tekście źródłowym.

13 Zachowujemy oryginalny kształt językowy przytoczeń, w tym wulgaryzmy. Wszystkie pogrubienia w cytatach pochodzą od nas.

14 W tłumaczeniu: ‘wszelkiego rodzaju maski noszone podczas pandemii Covid 19’: *Czy nie wiesz, że maski to nowe kagańce?* [tłum. A.P.K. i M.W.S.].

- *ambasador szczepień* [M 73 od 9 XII 2020] – ang. *vaccination ambassador* [C 3 od 2 X 2021];
- *bon turystyczny* [M 4 076 od 1 IV 2020] – ang. *travel voucher* [C 163 od 9 IX 2020];
- *covidosceptyk* [M 31 od 29 V 2020] – ang. *covid skeptic* [C 30 od 21 VIII 2020];
- *kłamstwo covidowe* [M 67 od 8 IX 2020] – ang. *covid lie* [C 9 od 5 I 2021];
- *koronaparty* [M 138 od 26 II 2020] – ang. *corona party* [C 10 od 23 III 2020]¹⁵;
- *koronaprotest* [M 20 od 31 VIII 2020] – ang. *corona protest* [C 3 od 30 XI 2021];
- *kryzys epidemiologiczny* [M 309 od 5 II 2020] – ang. *epidemiological crisis* [C 29 od 21 III 2020];
- *kryzys postpandemiczny* [M 48 od 29 IV 2020] – ang. *post-pandemic crisis* [C 20 od 1 VI 2020];
- *maseczkowa rewia mody* [M 2 od 19 IV 2020] – ang. *mask fashion show* [C 6 od 24 VII 2020];
- *mutacja koronawirusa* [M 2 871 od 29 I 2020] – ang. *coronavirus mutation* [C 379 od 26 III 2020];
- *pandemiczny miesiąc* [M 130 od 6 V 2020] – ang. *pandemic month* [C 11 od 27 VII 2020];
- *pandemiczny trend* [M 30 od 18 III 2020] – ang. *pandemic trend* [C 296 od 6 IV 2020];
- *pandemiopsychoza* [M 15 od 16 VI 2020] – ang. *pandemic psychosis* [C 2 od 6 I 2021];
- *paszport szczepionkowy* [M 1 532 od 13 V 2020] – ang. *vaccine passport* [C 6 214 od 23 IX 2020], *vaccine pass* [C 2 613 od 16 XII 2020];
- *protest antycovidowy* [M 49 od 2 VIII 2020] – ang. *anti-covid protest* [C 8 od 13 I 2021];
- *przedpandemiczna rzeczywistość* [M 19 od 20 V 2020] – ang. *pre-pandemic reality* [C 15 od 29 X 2020];
- *pseudopandemia* [M 62 od 7 IV 2020] – ang. *pseudo-pandemic* [C 3 od 17 VI 2020];
- *wytyczna epidemiologiczna* [M 58 od 29 I 2020] – ang. *epidemiological guideline* [C 6 od 25 V 2020].

Okazało się też, że wśród koronawirusowych neologizmów pojawiło się w polszczyźnie kilka pseudoanglicyzmów. Są to „[l]eksemy zbudowane

¹⁵ Notuje Cierpich-Kozieł 2020: 111.

z morfemów genetycznie angielskich, lecz w angielszczyźnie niewystępujące bądź występujące w innych funkcjach lub/i znaczeniach [...]” [Witalisz 2016: 155]. W naszym materiale reprezentują je określenia: *balcony session*, *coronaworkers*, *ProteGO Safe* i *STOP COVID – ProteGO Safe* oraz *punkt drive&go-thru*.

4. Klasyfikacja tematyczna anglicyzmów w koronapolszczyźnie

Przejdźmy teraz do ukazania udziału zapożyczeń angielskich, niezależnie od ich formalnego typu, w polach tematycznych słownictwa czasów pandemii COVID-19. Wykorzystujemy w tym celu podział tematyczny leksyki polskiej zaproponowany przez Barbarę Batko-Tokarz [2008; 2019] i stosowany w WSJP PAN. Przy prezentacji przykładowych zapożyczeń angielskich w poszczególnych polach podajemy o nich następujące informacje: formę angielską z liczbą wystąpień i datą rejestracji w C¹⁶, liczbę poświadczeń z datą pierwszego wystąpienia w M oraz dane leksykograficzne (jeśli leksem odnotowano już w naukowych opracowaniach tworzonych *in statu nascendi* – w WSJP PAN, OJ UW i OJ Uwn). Ze względu na objętość tekstu każde zapożyczenie ilustrujemy tylko jednym cytatem. Nie uwzględniamy nieustabilizowanej, wariantywnej pisowni wielu jednostek językowych. Zaznaczmy też, że poszczególne anglicyzmy mogą należeć jednocześnie do więcej niż jednego pola, dlatego suma podawanych dalej liczb jest znacznie większa od wskazanej przez nas liczby zapożyczeń.

Zdecydowanie najliczniej przez zapożyczenia angielskie zasilone zostało pole CHOROBY I ICH LECZENIE¹⁷ (98 wyrazów i połączeń wyrazowych) – tu przykładowo:

chiński wirus < ang. *Chinese virus* [C 2 090, I 2020], *China virus* [C 2 480, I 2020; M 407, I 2020]

Testy wykonane policjantom stwierdziły obecność **chińskiego wirusa** jeszcze u czterech kolegów mundurowego [<https://lodz.naszemiasto.pl>].

16 Jeśli potwierdzenie znalazłyśmy wyłącznie w C i dana jednostka miała w nim bardzo niską frekwencję, strukturę angielską poprzedzamy modulantem *może*, np.: *koronarabuş* < *może* ang. *corona robber*, *koronarutyna* < *może* ang. *corona routine*.

17 Tu zmodyfikowana przez nas w stosunku do koncepcji Batko-Tokarz [2019] klasyfikacja podpól: PRZYCZYNY CHORÓB; RODZAJE CHORÓB; OBJAWY CHORÓB; SKUTKI CHORÓB; PROFILAKTYKA, DIAGNOSTYKA I LECZENIE; OSOBY ZWIĄZANE Z PROFILAKTYKĄ, DIAGNOSTYKĄ I LECZENIEM; MIEJSCA I INSTYTUCJE ZWIĄZANE Z PROFILAKTYKĄ, DIAGNOSTYKĄ I LECZENIEM.

covidowe ramię < ang. *covid arm* [C 74, I 2021; M 0]

„**Covidowe ramię**” ma postać dużej czerwonej zmiany pojawiającej się wokół miejsca wstrzyknięcia. Niektóre osoby zgłaszały, że jest swędząca i bolesna w dotyku. Pojawia się po pięciu – dziewięciu dniach. „**Covidowe ramię**” to krótka, nieszkodliwa reakcja na szczepionkę [<https://www.medonet.pl>].

covidowy język < ang. *covid tongue* [C 76, I 2021; M 5, I 2021]

Niedawno pojawiły się informacje o coraz większej liczbie zakażonych pacjentów z ranami i nietypowymi owrzodzeniami jamy ustnej. Istnieją obawy, że **tzw. „covidowy język”** staje się coraz bardziej powszechnym symptomem zakażenia koronawirusem [<https://www.medonet.pl>].

koronafala < ang. *corona wave* [C 65, IV 2020; M 1, XI 2021]

Zaszczepili 87 proc. obywateli, a **koronafala** wzbiera. Zapowiadają powrót obostrzeń, restrykcji, nakazów i zakazów [<https://nczas.com>].

koronakwarantanna < ang. *corona quarantine* [C 20, II 2020; M 0]

Także czołówka Wiadomości najlepsza w eterze (proponuję posłuchać jej w całości od początku) sami się przekonajcie. Pozdrawiam na **koronakwarantannie**;) [<https://www.wirtualnemedia.pl>].

koronaszczepionka < ang. *corona vaccine* [C 617, III 2020; M 2, I 2021]

Unia rusza po **koronaszczepionkę** [t] Bruksela dołącza do globalnego wyścigu o szczepionkę na koronowirusa. Chce już teraz wyłożyć grubo ponad 2 mld euro na kilka projektów, by przyspieszyć badania [<https://www.dw.com/pl>].

koronatest < ang. *corona test* [C 363, II 2020; M 10, III 2020]

Słowacja: Premier proponuje, by ogólnokrajowe **koronatesty** organizowali przedsiębiorcy [t] [<https://www.wnp.pl>].

koronawirus SARS-CoV-2 < ang. *SARS-CoV-2 coronavirus* [C 1 181, II 2020; M 5 143, II 2020]

W mediach i w sieci krążą informacje o **koronawirusie SARS-CoV-2** – wiele z nich bywa sprzecznych. Dlatego warto czerpać wiedzę ze sprawdzonych źródeł [<https://hifu.pl>].

łóżko covidowe < ang. *covid bed* [C 121, V 2020; M 1 470, V 2020]

Wojewoda wielkopolski Łukasz Mikołajczyk przedstawił pierwszy etap planu zmniejszania liczby **łóżek covidowych** w wielkopolskich szpitalach [<https://www.asta24.pl>].

oddział respiratorowy < ang. *respiratory department* [C 44, I 2020], *respiratory ward* [C 148, V 2020; M 73, XI 2020]

– Z kolei **oddział respiratorowy** będzie dla pacjentów wymagających wsparcia oddechowego, ale nie w ramach zaawansowanych terapii. To również oddział na dołączenie dla pacjentów po zaawansowanej i skutecznej terapii, ale w dalszym ciągu wymagających respiratora [<https://www.dziennikwschodni.pl>].

ognisko koronawirusa < ang. *coronavirus outbreak* [C 103 095, II 2020; M 5 561, II 2020]

Działoszyn: **Ognisko koronawirusa** w zakładzie produkującym lody. Powstaje mobilny punkt wymazowy [<https://www.rmfm24.pl>].

powikłanie pocovidowe < ang. *post-covid complication* [C 333, VII 2020; M o]

Mówiąc o **powikłaniach pocovidowych** zwykle ma się na myśli powikłania układu oddechowego. Tymczasem wiemy już, że COVID-19 może prowadzić do poważnych uszkodzeń układu nerwowego zarówno ośrodkowego, jak i obwodowego [<https://www.termedia.pl>].

Powyżej 50 leksemów i połączeń wyrazowych przejętych do języka polskiego z angielszczyzny mieści się w dwu kolejnych polach:

FUNKCJONOWANIE PAŃSTWA¹⁸ (77), np.:

18 W polu tym znalazły się podpoła: WŁADZA PAŃSTWOWA; STOSUNKI MIĘDZYNARODOWE; URZĘDY I ICH FUNKCJONOWANIE; DZIAŁALNOŚĆ POLITYCZNA oraz DOKTRYNY I POGLĄDY POLITYCZNE.

covidopolityka < ang. *covid policy* [C 1 993, IV 2020; M o]

[...] póki rodzina może czuwać nad chorym to nakarmi i napoi, **covidopolityka** odebrała nam tę możliwość, teraz lepiej unikać leczenia szpitalnego mamy umieralność, bo się nie szczepimy, bo za dużo [<https://dyskusje24.pl>].

covidowe obostrzenia < ang. *COVID-19 restrictions* [C 21 340, III 2020; M 1 279, V 2020]

Analitycy zauważają, że osobną kwestią jest to, czy i w jakim czasie po zakończeniu pandemii sektor zdoła odbudować zaufanie klientów i wskazują, że **covidowe obostrzenia** mogą trwale zmienić nawyki konsumenckie [<https://biznes.gazetaprawna.pl>].

cyfrowy paszport odporności < ang. *digital immunity passport* [C 8, V 2020], *digital immunity pass* [C 1 IV 2020; M 13, V 2020]

Cyfrowe paszporty odporności pomogą nam pozbyć się strachu, który nadal jest obecny wśród ludzi na całym świecie [<https://portal.abczdrowie.pl>].

koronadyktatura < ang. *corona dictatorship* [C 20, III 2020; M 2, IV 2020]

#Koronadyktatura ogarnęła pół świata. Już teraz pojawiają się głosy ministerstwa o OBOWIĄZKOWYCH szczepieniach dla wszystkich obywateli i obywateli [<https://twitter.com>].

pandemiczne nakazy < ang. *pandemic orders* [C 408, IV 2020; M 10, V 2020]

Pandemiczne nakazy pozostania w domach dodatkowo odizolowały ofiary od środowiska zewnętrznego. A to często sąsiedzi czy znajomi mogą jako pierwsi dostrzec oznaki przemocy [<https://www.radiomaryja.pl>].

paszport covidowy < ang. *covid passport* [C 392, VI 2020], *covid pass* [C 1 615, IV 2020; M 6 276, X 2020]

Powrót kibiców na trybuny tylko z „**paszportem covidowym**”? To już się dzieje! [<https://www.polsatsport.pl>].

restrykcje pandemiczne < ang. *pandemic restrictions* [C 70, III 2020; M 715, IV 2020]

Łamiąc **restrykcje pandemiczne** grupa niemieckich turystów wybrała się na pieszą wędrówkę [<https://www.dw.com>].

twardy lockdown < ang. *hard lockdown* [C 3 282, III 2020; M 1 470, VIII 2020]

Na mapę kraju powracają „czarne strefy” – powiaty, w których jest tyle nowych przypadków, że mógłby zostać wprowadzony tam **twardy lockdown** [<https://next.gazeta.pl>].

oraz PRAWO I ŁAMANIE PRAWA (58), przykładowo:

koronaprocedury < ang. *coronaprocedure* [C 7, VI; M o]

Stop niehumanitarnej **koronaprocedurze**! Stop przekłamanym medialnym informacjom! Stop niszczeniu gospodarki! Stop zastraszaniu ludzi! [<https://expresskaszubski.pl>].

koronarestrykcje < ang. *corona restrictions* [C 75, IV 2020; M 605, VII 2020]

Niektórzy twierdzą, że popierają **koronarestrykcje** do pewnego stopnia, podczas gdy inni mówią, że są zaszczepieni, ale chcą, aby blokady i restrykcje się skończyły [<https://nczas.com>].

procedury pandemiczne < ang. *pandemic procedures* [C 29, II 2020; M 11, VII 2020]

Do korzystania z prywatnych odrzutowców zachęcały jednak przepisy, które pozwalały w ten sposób uniknąć niektórych **procedur pandemicznych**, od izolacji, po szczepionkowe paszporty [<https://nczas.com>].

przepisy pandemiczne < ang. *pandemic rules* [C 1 053, IV 2020; M 160, V 2020]

GIS kontroluje jak Polacy stosują się do **przepisów pandemicznych** [t] [<https://regiony.tvp.pl>].

UCC < ang. ts. od *Union COVID Certificate* [C 1 366, I 2020; M wielozn./hom.]

W jaki sposób generowany jest **UCC** z kodem QR? Kto ma obowiązek wydrukować pacjentowi **UCC** z poświadczeniem o szczepieniu przeciwko COVID-19? [<https://www.mp.pl>].

zielony paszport < ang. *green passport* [C 208, VI 2020], *green pass* [C 2 098, III 2020; M 167, XII 2020]

Izrael wprowadza „**zielone paszporty**” dla zaszczepionych [t] Izrael rozpoczął szczepienie przeciw Covid-19 osób od 50. roku życia. Ministerstwo zdrowia precyzuje plany wydawania **tzw. zielonego paszportu** obywatelom, którzy otrzymali drugą dawkę szczepionki, co umożliwi im udział w imprezach kulturalnych czy sportowych [<https://www.rmfm24.pl>].

Kolejne trzy pola także wzbogaciły się o liczne anglicyzmy:

OCENA I WARTOŚCIOWANIE to 47 wyrazów i połączeń wyrazowych, np.: *covidianin* < ang. *covidian* [C 52, VI 2020; M 99 w l. poj. i 854 w l. mn., w której formy są synkretyczne z formami leksemu *covidian*; VII 2020]

Covidianie boją się wirusa, chodzą w maskach, dezynfekują ręce blablabla, a z łapami do ludzi na bliski kontakt to co? Błąd logiczny... [<https://ukblow.info>].

covidowy negacjonista < ang. *covid denier* [C 107, IV 2020; M 10, IX 2020]

Internetowym miejscem spotkań **covidowych negacjonistów** w Polsce jest facebookowa grupa „Nie wierzę w Koronawirusa – Grupa wsparcia / NIE JESTEŚ SAM” – liczba jej członków przekracza już 100 tysięcy [<https://warszawa.naszemiasto.pl>].

koronacyrk < ang. *corona-cirkus* [C 5, VIII 2020; M 32, VIII 2021]

Prof. Horban przepowiada koniec **koronacyrku**? „Późną wiosną będzie już z górki” [t] [<https://nczas.com>].

koronakatastrofa < ang. *corona catastrophe* [C 10, III 2020; M 0]

Nikt nie potrafi przewidzieć, czy pod koniec tej **koronakatastrofy** będą jeszcze bogate kraje, które będą mogły pomóc innym [<https://learnergerman.dw.com/pl>].

koronaszaleństwo < ang. *corona madness* [C 9, III 2020; M 16, VIII 2020]

Koronaszaleństwo i kwarantanna swoją drogą ale "niezarażeni" też chcą żyć normalnie. Pozdrawiam [<https://www.jaslo4u.pl>].

ZASADY WSPÓŁŻYCIA SPOŁECZNEGO (43), np.:

covidowy świat < ang. *covid world* [C 2 309, III 2020; M 35, VIII 2020]

Brzmi to jak głos rozsądku w **covidowym świecie**, w którym coraz częściej większe grupy osób akceptują kontrowersyjne rozwiązania, byle tylko udało się wrócić do tzw. normalnego życia, czyli zwyczajów i zachowań, do których przywykliśmy przed pandemią [...] [<https://www.radiomaryja.pl>].

koronarutyna < ang. *corona routine* [C 5, III 2020; M 0]

Zaległości w kontaktach towarzyskich nadrabiam, gdzie się da. Zresztą nie tylko kontaktów jestem spragniona. Nieprzewidywalności, beztroski, śmiechu. Przygodkowych interakcji, small talków, wszelkich elementów, które wychodziłyby poza **koronarutynę** [<https://www.ejournals.eu>].

pandemiczny kontekst < ang. *pandemic context* [C 104, III 2020; M 26, V 2020]

Organizacje, zamiast dawać lekcję przemysłanej komunikacji, w większości budują emocjonalną narrację, ad hoc wpisaną w **pandemiczny kontekst** [<https://mycompanypolska.pl>].

ruch antymaseczkowy < ang. *anti-mask movement* [C 54, V 2020; M 15, VIII 2020]

Mam świadomość, że jest **ruch antymaseczkowy**, który (zalecenia – red.) kontestuje. Jest to nieracjonalne, namawiam wszystkich, by maski nosić – powiedział w czwartek minister zdrowia Adam Niedzielski [<https://businessinsider.com.pl>].

Zostań w domu < ang. *Stay at Home* [C 41 498, I 2020; M 2 273, I 2020]

Akcja **#Zostańwdomu** nie jest jednak bzdurnym wymysłem i tylko ładnie brzmiącym hasztagiem. To postawa, od której zależy, czy skończymy jak Singapur, czy jak Włochy [<https://spidersweb.pl>].

BIZNES (39), np.:

covidbiznes < ang. *covid business* [C 274, III 2020; M 0]

Pewnie wszyscy przechodzą covid bezobjawowo budżet cza podreperować. Covid jest ale to co się dzieje to **covidbiznes** [<https://twojepajeczno.pl>].

koronakrach < ang. *corona crash* [C 10, III 2020; M 1, VI 2020]

Rok **koronakrachu** na GPW. Strach, szybkie zyski i bolesne nauczki [t] [<https://www.bankier.pl>].

kryzys pokoronawirusowy < ang. *post-coronawirus crisis* [C 17, III 2020; M 4, V 2020]

Sygnaly z rynku wskazują na rychły, **pokoronawirusowy kryzys**, dlatego drugą część poświęcono historycznym analogiom, które mogą pomóc marketerom obrać najodpowiedniejszy kierunek działania [<https://walk.pl>].

pandemiczna recesja < ang. *pandemic recession* [C 881, II 2020; M 36, IV 2020]

Credit Agricole: Silniejsze od oczekiwań ożywienie po **pandemicznej recesji** [t] [<https://www.portalspozywczy.pl>].

pandemiczne straty < ang. *pandemic losses* [C 275, III 2020; M 142, IV 2020]

Światowy handel odrobił wszystkie **pandemiczne straty** [t] [<https://www.pb.pl>].

Mniej zapożyczeń znalazło się w następujących polach:

NAJBLIŻSZE ŚRODOWISKO ŻYCIA CZŁOWIEKA (30), np.:

covidowa rzeczywistość < ang. *covid reality* [C 123, IV 2020; M 153, V 2020]

Najlepszym sposobem na funkcjonowanie w „**covidowej rzeczywistości**”, jak i w każdej innej, jest w moim odczuciu realizm i to o niego postanowiłem oprzeć ten artykuł [<https://oditk.pl>].

koronaświat < ang. *corona world* [C 32, III 2020; M 0]

I tak mamy koronastres w **koronaświecie** itd. No dobrze, ale czy ten koronastres czymś się różni od stresu z jakim mieliśmy do czynienia wcześniej? [<https://akademiapacjenta.pl>].

pandemiczne okoliczności < ang. *pandemic circumstances* [C 139, III 2020; M 108, IV 2020]

Forum Polskich Organizatorów Festiwalu Naukowych: spotkanie robocze w **pandemicznych okolicznościach** [<https://us.edu.pl>].

postcovidowy świat < ang. *post-covid world* [C 3 815, III 2020; M 17, VII 2020]

Podczas ostatniej wideokonferencji z szefami obrony państw Grupy Wyszehradzkiej dużo rozmawialiśmy o naszej przyszłości. Jednak to, jak będzie ona wyglądała, w dużej mierze zależy od tego, jaki zastaniemy **postcovidowy świat** [<https://www.wojsko-polskie.pl>].

sytuacja pandemiczna < ang. *pandemic situation* [C 6 285, I 2020; M 4 813, I 2020]

Raport przedstawia wyniki badania, którego celem było sprawdzenie, jak osoby ze spektrum autyzmu postrzegają **sytuację pandemiczną**, skąd czerpią wiedzę na jej temat, jakie zachowania z nią związane deklarują, czy potrzebują wsparcia a i czy mają do niego dostęp, a także jaki jest ich stan emocjonalny [<http://psych.uw.edu.pl>].

CECHY I WŁAŚCIWOŚCI CZASU (26), np.:

koronaczas < ang. *corona time* [C 69, III 2020; M o]

Jak działać, gdy nie możesz być u klienta? Handlowiec w **koronaczasie** [Facebook].

koronaprzerwa < ang. *corona break* [C 10, III 2020; M 2, IV 2020]

Po długiej **koronaprzerwie** Filharmonia Lubelska wznawia koncerty z udziałem publiczności [t] [<https://kurierlubelski.pl>].

koronarok < ang. *corona year* [C 26, IV 2020; M o]

Już poprzedni rok szkolny był „**koronarokiem**”, kiedy to w marcu spadła na nas pandemia ze wszystkimi konsekwencjami [<https://glos.pl>].

okres popandemiczny < ang. *post-pandemic period* [C 303, III 2020; M 56, VIII 2020]

Polską gospodarkę, jej kondycję i zalecenia dla kraju na **okres popandemiczny** OECD [...] omawia szeroko w dokumencie OECD Economic Survey of Poland [<https://3oogospodarka.pl>].

pandemiczny sezon < ang. *pandemic season* [C 275, III 2020; M 95, VI 2020]

Artyści [...] zyskali nową przestrzeń do swojej twórczości, co teraz – w sytuacji ponownego lockdownu – jest szczególnie ważne. Jest to po prostu szansa dla nich na pracę, na podtrzymanie kontaktu z publicznością w tym nowym **pan-demicznym sezonie** – podkreśliła [<https://wgospodarcze.pl>].

STANY PSYCHICZNE CZŁOWIEKA (24), np.:

covidopsychoza < ang. *covid psychosis* [C 8, VIII 2020; M o]

Przez zaniedbania ochrony zdrowia, **covidopsychozę**, niedofinansowanie, bo kasa idzie na telewizję i łapówki dla mediów [<https://braciasamcy.pl>].

koronafobia < ang. *corona-phobia* [C 16, V 2020; M 2, VII 2020]

Koronafobia, czyli jak COVID-19 poszerzył nomenklaturę zaburzeń lękowych [t] [...] Na razie termin **koronafobia** jest całkowicie potoczny i nie znajdziesz go w żadnej oficjalnej klasyfikacji zaburzeń. Ale wystarczy się obejrzeć dookoła, by zobaczyć, że ludzie żyją w strachu przed SARS-nCoV-2 i jego skutkami, bo bywają osoby, które nie obawiają się samego COVID-19, ale i tego, co robi on ze światem [<https://lumine.me>].

koronałęk < ang. *corona fear* [C 16, III 2020; M o]

Jeżeli chodzi o sprawcę ostatnich wydarzeń, to mam od dawna swoje typy i na **koronałęk** nie znalazłam już w sobie miejsca, wystarczy że nieznosnie uwiera to, że w zasadzie cała poza „koronawirusowa” opieka medyczna została zamrożona i pomoc udzielana jest jedynie w przypadkach bezpośredniego zagrożenia życia [<https://kaliningradzbloxa.home.blog>].

koronaniepokój < ang. *corona anxiety* [C 6, III 2020; M o]

Izolacja, wideoświęta, mój **koronaniepokój** odszedł 1,5 tygodnia przed Wielkanocą. Uświadomiłam sobie, że przesłonił mi istotę Świąt. To był przełom. Przyszło wyciszenie i spokój [<https://bieguny.blog.deon.pl>].

pandemiczny strach < ang. *pandemic fear* [C 56, II 2020; M 17, V 2020]

Rozbrajamy **pandemiczny strach** [t] Karta aktywności dla młodzieży w wieku od 13 do 16 lat [<http://www.pepowo.pl>].

CZAS WOLNY¹⁹ (11), np.:

covid-party < ang. *covid party* [C 136, V 2020; M 34, VII 2020]

Po jednej z imprez zwanych „**COVID Party**”, w Teksasie zmarł 30-latek. Przed śmiercią uważał, że koronawirus to „żart”. Lekarka zdradziła ostatnie słowa mężczyzny – czytamy w „The Guardian” [<https://wiadomosci.onet.pl>].

koronasong < ang. *corona song* [C 8, III 2020; M 2, IV 2020]

Jak zapewne zauważyliście ZPiT Strzecha nie zwalnia w czasie pandemii. Ostatnio dostaliśmy od nich pierwszy raciborski **KORONASONG**! Tego musicie posłuchać [<https://www.naszraciborz.pl>].

koronawirus party < ang. *coronavirus party* [C 50, III 2020; M 14, III 2020]

– Chciałem poprawić trochę humory sąsiadom – mówi Dj Refresh, który wczoraj urządził „**koronawirus party**” na osiedlu Mickiewicza w Garwolinie [<https://www.wirtualnygarwolin.pl>].

kwarantanna party < ang. *quarantine party* [C 18, III 2020; M 2, IV 2021]

Daj sobie szansę poczuć imprezowy klimat i baw się dobrze! Przyjdą jeszcze czasy, gdy na spotkaniu twarzą w twarz wspomnicie ze znajomymi wspólne **kwarantanna party** [<https://www.se.pl/trojmiasto>].

pandemiczna impreza < ang. *pandemic party* [C 27, III 2020; M 9, IX 2020]

„Miłość w Zakopanem”. **Pandemiczna impreza** na Krupówkach. Nieprzytomnie pijani i policja. Jest film [t] [<https://www.fakt.pl>].

Pozostałe anglicyzmy czasu pandemii rozproszone są w siatce nominatywnej dotyczącej bardzo różnych obszarów rzeczywistości, gdyż występują aż

19 Na temat podpoła ROZRYWKA z tego pola zob. Piotrowicz, Witaszek-Samborka 2023.

w 20 polach tematycznych. W każdym z nich liczba zapożyczeń waha się od jednego do ośmiu. Zaledwie jedną pożyczkę angielską odnotowałyśmy w polu RELIGIA I KOŚCIÓŁ (tu z podpoła SAKRAMENTY I OBRZĘDY RELIGIJNE *koronamsza* < może ang. *corona mass* [C 1, I 2021; M 0]), a po osiem – w polach: BIEG ŻYCIA, np. *koronials* < ang. *coronials* [C 24, III 2020; M 2, I 2021], *pokolenie COVID-19* < ang. *COVID-19 generation* [C 32, IV 2020; M 23, IV 2020], *pokolenie lockdown/lockdownu* < ang. *lockdown generation* [C 66, V 2020; M 9, VI 2020] oraz ILOŚĆ, LICZBY, LICZENIE, np. *koronadane* < ang. *corona data* [C 24, III 2020; M 4, VII 2020], *pandemiczna statystyka* < ang. *pandemic statistics* [C 75, IV 2020; M 33, IV 2020], *pandemiczny wzrost* < ang. *pandemic growth* [C 67, III 2020; M 26, VII 2020].

Poza polami tematycznymi sytuujemy 41 anglicyzmów przymiotnikowych, gdyż ze względu na szeroki zakres ich łączliwości leksykalnej trudno byłoby je zaklasyfikować tematycznie. Poprzestańmy na jednej tylko egzemplifikacji: przymiotnik *antypandemiczny* (< ang. *anti-pandemic*) – w zależności od semantyki określanego przezeń rzeczownika – można usytuować w następujących polach: CHOROBY I ICH LECZENIE (np. *profilaktyka antypandemiczna* – dalej: *a.*), FUNKCJONOWANIE PAŃSTWA (*dekret a.*, *obostrzenia a.*, *ograniczenie a.*, *polityka a.*, *przepisy a.*, *restrykcje a.*, *reżim a.*, *ustawa a.*, *zakazy a.*, *zalecenia a.*), ZASADY WSPÓŁŻYCIA SPOŁECZNEGO (*propaganda a.*, *protest a.*, *ruch a.*), JĘZYK (*hasło a.*, *narracja a.*, *retoryka a.*, *traktat a.*), BIZNES (także FINANSE) (*wydatki a.*).

5. Zakończenie

Na koniec wypada zaznaczyć, że oczywiste jest, iż nie zgromadziłyśmy wszystkich potencjalnych anglicyzmów w słownictwie koronawirusowym, ale mamy nadzieję, że proporcje między ich udziałem w poszczególnych typach ze względu na mechanizm zapożyczania oraz w polach tematycznych udało się nam uchwycić. Większość owych zapożyczeń to okazjonalizmy i efemerydy czasu pandemii, które nie ustabilizowały się w języku, jednak celem artykułu było ukazanie ich nie tylko z lingwistycznego punktu widzenia, ale także w aspekcie kulturowym. Dodatkową trudnością w ustalaniu proveniencji neologizmów koronawirusowych jest fakt, że leksemy o podobnych formie i znaczeniu pojawiały się mniej więcej równolegle w różnych językach, między innymi w polszczyźnie i angielszczyźnie. Niektóre z nich – jak udało nam się z dużym prawdopodobieństwem ustalić – w języku polskim wystąpiły wcześniej niż w angielskim.

W poddanym analizie materiale zapożyczeń właściwych jest dużo mniej niż substytucji, a znaczna część kalk i półkalk strukturalno-semantycznych to tzw. zapożyczenia syntetyczne, czyli wyrażenia z języka angielskiego przejęte

do polszczyzny w postaci złożień, np. *covidbiznes* < ang. *covid business*, *koronaszczepionka* < ang. *corona vaccine*. Wśród substytucji rzadsze niż kalki i półkalki dokładne (typu *covidowy język* < ang. *covid tongue*) są kalki i półkalki niedokładne pod względem leksykalnym, np. *pandemiczny kłopot* (< ang. *pandemic problem*), *koronabajka* (< ang. *corona story*).

Z kolei w odniesieniu do stratyfikacji tematycznej potencjalnych anglicyzmów stwierdzić można, że dokładnie odzwierciedla ona pandemiczne potrzeby nominacyjne. Oczywiście jest, że pole CHOROBY I ICH LECZENIE pozostaje najbogatsze, natomiast duża liczebność pola FUNKCJONOWANIE PAŃSTWA i nieco skromniejsza pola PRAWO I ŁAMANIE PRAWA wynikała z konieczności nazwania wprowadzanych w okresie pandemii SARS-CoV-2 ustaw, rozporządzeń itp., co spotykało się z różnymi reakcjami w społeczeństwie, powiększając jednocześnie zbiór słownictwa ekspresywnego (pole OCENA I WARTOŚCIOWANIE). Obecność wielu anglicyzmów w takich polach, jak: NAJBLIŻSZE ŚRODOWISKO ŻYCIA CZŁOWIEKA, ZASADY WSPÓŁŻYCIA SPOŁECZNEGO, BIZNES, CZAS WOLNY czy STANY PSYCHICZNE CZŁOWIEKA świadczy z kolei o tym, jak globalnie silne piętno koronawirus SARS-CoV-2 odcisnął na życiu codziennym mieszkańców Ziemi.

Rozwiązanie skrótów

[t] – tytuł lub śródtytuł w tekście źródłowym
wielozn./hom. – wieloznaczne/homonimiczne

Bibliografia

Słowniki (wraz z przyjętymi skrótami)

C – *The Coronavirus Corpus*, <https://www.english-corpora.org/corona> [dostęp: styczeń 2021–grudzień 2023].

M – MoncoPL, <https://www.monco.frazeo.pl> [dostęp: marzec 2020–grudzień 2023].

Macmillan English Dictionary, <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british> [dostęp: wrzesień 2023].

Merriam-Webster: America's Most Trusted Dictionary, <https://www.merriam-webster.com> [dostęp: wrzesień 2023].

OJ UW – Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego Najnowsze Słownictwo Polskie, b.r., red. Katarzyna Kłosińska, <https://nowewyrazy.uw.edu.pl> [dostęp: styczeń 2021–grudzień 2023].

- OJ UWN – Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego, b.r., red. Katarzyna Kłosińska, <https://obserwatoriumjezykowe.uw.edu.pl> [dostęp: styczeń 2021–grudzień 2023].
- Oxford Dictionary of English*, <https://www.oed.com/> [dostęp: wrzesień 2023].
- Urban Dictionary*, <https://www.urbandictionary.com> [dostęp: styczeń 2021–wrzesień 2023].
- WSJP PAN – *Wielki słownik języka polskiego PAN* (2007–...), red. Piotr Źmigrodzki, <https://wsjp.pl> [dostęp: styczeń 2021–grudzień 2023].

Literatura

- Batko-Tokarz Barbara (2008), *Tematyczny podział słownictwa w Wielkim słowniku języka polskiego*, w: *Nowe studia leksykograficzne 2*, red. Piotr Źmigrodzki, Renata Przybylska, Kraków, s. 31–48.
- Batko-Tokarz Barbara (2019), *Tematyczny podział słownictwa współczesnego języka polskiego – teoria, praktyka, leksykografia*, Kraków.
- Berdychowska Zofia (2021), *Komunikacja w przestrzeni miejskiej zmieniająca standardy zachowania w dobie pandemii SARS-CoV-2*, „LingVaria”, t. 2, s. 15–29.
- Bralczyk Jerzy (2020), *Prof. Bralczyk: Mam nadzieję, że nowe słowa odejdą wraz z koronawirusem (rozmowa)*, https://tiny.pl/nwp_m6nd [dostęp: 15 grudnia 2021].
- Bryła Władysława, Bryła-Cruz Agnieszka (2021), *Retoryka „okołowirusowa”. Szkice językowo-kulturowe*, Lublin.
- Chaciński Bartek (2020), *Korona na języku, czyli pandemia w polszczyźnie* (wywiad), https://tiny.pl/t8_5qfcy [dostęp: 10 września 2020].
- Chojnacka-Kuraś Marta, Falkowska Marta (2021), *Neologizm plandemia jako amalgamat formalny i pojęciowy na tle innych wyrażen związanych z negowaniem pandemii koronawirusa*, „Język Polski”, z. 3, s. 61–74.
- Cierpich-Kozieł Agnieszka (2020), *Koronarzeczywistość – o nowych złożeniach z członem korona- w dobie pandemii*, „Język Polski”, z. 4, s. 102–117.
- Długosz Natalia (2023), *Co kryje w sobie koronaparty? Językowy obraz pandemicznej uciechy wśród polskiej młodzieży studenckiej (na podstawie danych eksperymentalnych)*, „LingVaria” 28, nr 1, s. 73–83.
- Dobrołowicz Michał (2022), *Lektorat z koronajęzyka*, <https://tiny.pl/94q35> [dostęp: 29 czerwca 2023].
- Dzienisiewicz Daniel, Graliński Filip, Świetlik Karol (2018), *System Odkrywka jako innowacyjne narzędzie informatyczne do badania polskiej leksyki potocznej. Przykłady zastosowania*, w: *Kultura Komunikacji Językowej 5: Kultura komunikacji potocznej w językach słowiańskich*, red. Anna Piotrowicz, Małgorzata Witaszek-Samborska, Krzysztof Skibski, Poznań, s. 35–49.
- Euractiv.pl: <https://tiny.pl/m8mqfjrk> [dostęp: 10 lipca 2023].

- Fałana-Jafra Anna (2020), *Ślady pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2 w potocznym języku polskim. Analiza wstępna*, „Com.press”, nr 3 (2), s. 38–49.
- Gawina Marta (2020), *Koronawirus ubrany w słowa, czyli wpływ pandemii na nasz język – okiem eksperta z UwB (wywiad z Konradem Szamrykiem)*, <https://tiny.pl/o8hos6nd> [dostęp: 22 czerwca 2023].
- Gębka-Wolak Małgorzata (2020), *Jak polszczyzna radzi sobie z koronawirusem? O środkach językowych wykorzystywanych do opisu rzeczywistości w czasie pandemii*, „Dyskurs&Dialog. Czasopismo lepszej debaty publicznej”, nr 4, s. 159–173.
- Gluz Renata (2021), *Nowe w czasach zarazy. COVID-19 przynosi nie tylko śmierć*, <https://tiny.pl/ms6hhv2> [dostęp: 12 grudnia 2021].
- Głazewska Ewa, Karwatowska Małgorzata (2021), *Maska w „czasach zarazy”. Covidowe wizerunki masek – typologie i funkcje*, Lublin.
- Graliński Filip (2019), *Against the Arrow of Time. Theory and Practice of Mining Massive Corpora of Polish Historical Texts for Linguistic and Historical Research*, Poznań.
- Graliński Filip, Dzienisiewicz Daniel, Wierchoń Piotr (2017), *U bram lingwistycznej szczęśliwości, czyli kulisy projektu Odkrywka: cyfrowe zasoby kultury jako źródło mas danych językowych*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Sociologica” 9, vol. 1, s. 51–62.
- Graliński Filip, Wierchoń Piotr (2018), *Odkrywka, czyli leksykografia diachroniczna live*, w: *Między teorią a praktyką. Metody współczesnej leksykografii*, red. Mirosław Bańko, Halina Karaś, Warszawa, s. 59–69.
- Hodalska Magdalena (2020), *Koronahumor jako forma komunikacji i „tarcza antydepresyjna”. Polskie internetowe żarty wirusowe*, w: *Od modernizacji do mediosfery. Meandry transformacji w komunikowaniu. Prace ofiarowane dr. hab. Ryszardowi Filasowi*, red. Agnieszka Cieślukowa, Paweł Płaneta, Kraków, s. 339–364.
- Kacprzykowski Krzysztof, Piotrowski Maciej (2021), *KORONAMOWA 2020, czyli neologizmy powstałe w czasie pandemii COVID-19*, <https://tiny.pl/91cbp> [dostęp: 10 listopada 2021].
- Kłosińska Katarzyna (2020), *Antymaseczkowcy bez kagańców*, https://tiny.pl/wp_pfyw1 [dostęp: 5 grudnia 2020].
- Kołodziejek Ewa (2020), *Słowo na koniec roku*, https://tiny.pl/655frw_g [dostęp: 5 lipca 2021].
- Konieczny-Dziduch Edyta (2022), *Koronajęzyk – analiza terminologii związanej z pandemią koronawirusa w polskich i chorwackich przekazach medialnych*, „Półrocznik Językoznawczy Tertium. Tertium Linguistic Journal” 7 (2), s. 59–74.
- Kondziola-Pich Katarzyna (2021), *Covidoci kontra covidianie – kilka uwag o hejcie w czasach zarazy*, „Studia Językoznawcze. Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny”, t. 20, s. 79–90.

- Kosmalska Weronika (2020), *Język w czasie epidemii, epidemia w języku*, „Polonistyka. Innowacje”, nr 12, s. 209–220.
- Kuligowska Katarzyna (2020), *Język w czasach zarazy. O wpływie pandemii na system leksykalny języka polskiego i rosyjskiego*, „Acta Polono-Ruthenica”, z. 3, s. 109–125.
- Łaziński Marek (2020a), „Koronakryzys”, „infodemia”, „koronagedon” – jak pandemia wpływa na język? (wywiad), <https://tiny.pl/h5vt9-ww> [dostęp: 15 lipca 2021].
- Łaziński Marek (2020b), *Wpływ pandemii koronawirusa na język* (wywiad), <https://tiny.pl/ttgm2c5> [dostęp: 15 lipca 2021].
- Majewska Małgorzata, Rusinek Michał (2020), *Korona-słownik, czyli zabawa słowem. Czym jest „kawantanna”?* (wywiad), <https://tiny.pl/o6tfo6zx> [dostęp: 25 czerwca 2021].
- Malinowski Maciej (2020), *Koronawirus*, <https://obcyjezykpolski.pl/koronawirus> [dostęp: 15 grudnia 2021].
- Matyjaszczyk-Łoboda Olga (2021), *Opis jednostki leksykalnej covidianin*, „Oblicza Komunikacji” 13, s. 99–114.
- Morska Liliya (2022), *Społeczeństwo w dobie pandemii COVID-19. Konteksty komunikacyjne i edukacyjne*, Rzeszów.
- Mp.pl: <https://tiny.pl/o3v075zn> [dostęp: 10 lipca 2023].
- Pędzich Barbara (2022), *Pokolenie koronialsów*, <https://tiny.pl/458fhobd> [dostęp: 22 stycznia 2022].
- Pęzik Piotr (2020), *Budowa i zastosowania korpusu monitorującego MoncoPL*, „Forum Lingwistyczne”, nr 7, s. 133–150.
- Piotrowicz Anna, Witaszek-Samborska Małgorzata (2023), *Ślady koronapolszczyzny w podpolu tematycznym „Rozrywka”*, w: *Poradnik Językowy. Horyzont polszczyzny. Prace ofiarowane Profesorowi Stanisławowi Dubiszowi w pięćdziesięciolecie Jego pracy naukowej i dydaktycznej*, red. Marta Piasecka, Milena Wojtyńska-Nowotka, Warszawa, s. 452–464.
- Piotrowicz-Krenc Anna, Witaszek-Samborska Małgorzata (2023), *Karawaka i synonimy, czyli o leksykalnych powrotach*, „Język. Religia. Tożsamość”, t. 1 (27), s. 181–202.
- Piotrowicz-Krenc Anna, Witaszek-Samborska Małgorzata (2025), *Koronapolszczyzna. Słownictwo czasów pandemii koronawirusa SARS-CoV-2*, Poznań.
- Pyvovar Liliia (2023), *Nowe słownictwo związane z pandemią koronawirusa w językach polskim i ukraińskim (na podstawie tekstów informacyjnych w internecie)*, Poznań (nieopublikowana praca magisterska).
- Rusinek Michał (2021), *Antyszczepionkowcy i odszczepieńcy. Pandemiczne słowotwórstwo przydrożne*, <https://tiny.pl/9lkfn> [dostęp: 12 grudnia 2021].
- Rybka Małgorzata i in. (2021), *Covid-19 – czarna seria ciągle trwa. Medialny obraz koronawirusa i jego oddziaływanie społeczno-polityczne. Raport z monitoringu mediów w ramach konkursu „Badania nad COVID-19” Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, Poznań.

- Satoła-Staškowiak Joanna (2021), *Wpływ pandemii na polską, bułgarską i czeską leksykologię w roku 2020 i na początku 2021*, „Językoznawstwo”, nr 1, s. 23–37.
- Witalisz Alicja (2016), *Przewodnik po anglicyzmach w języku polskim*, Kraków.
- Włoskowicz Wojciech (2020), *Koronawirus jako problem językoznawstwa polonistycznego*, „Poradnik Językowy”, z. 7, s. 98–111.

Prof. dr hab. Anna Piotrowicz-Krenc – Zakład Frazeologii i Kultury Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zainteresowania naukowe: polszczyzna miejska Poznania, współczesna i dawna leksykologia (szczególnie słownictwo z różnych pól tematycznych, frazeologia, zjawiska językowe w polszczyźnie najnowszej), współczesna i dawna leksykografia (także praktycznie – praca w zespołach leksykograficznych), kultura języka polskiego.

Prof. dr hab. Małgorzata Witaszek-Samborska – kierownik Zakładu Frazeologii i Kultury Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zainteresowania naukowe: polszczyzna miejska Poznania, współczesna i dawna leksykologia (szczególnie słownictwo z różnych pól tematycznych, wyrazy obcego pochodzenia w polszczyźnie, frazeologia, zjawiska językowe w polszczyźnie najnowszej), współczesna i dawna leksykografia (także praktycznie – praca w zespołach leksykograficznych), kultura języka polskiego.